Број 275 У Новом Саду у четвртак 17. (30.) децембра 1909. Година XLIV.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. на четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 п. на четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. за све стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЈОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА у РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 30

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији »Заставе«.

Рукописе не враћамо

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Позив на претплату.

1 јануара 1910. године отварамо нову претплату на прву четврт.

„Застава“ излази двапут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне, који желе да им се „Застава“ **дневно један пут** поштом шаље, а на месец дана 2 **круне 70 потура**. — За оне, који желе, да им се лист шаље **два пут дневно** поштом стаје 9 **круна 75 потура на три месеца**.

За Нови Сад стаје „Застава“ кад се два пут дневно шаље лист кући **9 круна на три месеца**, иначе 8 круна.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, даодржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и српске народне радикалне странке и молимо све пријатеље листа да вас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на **„Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно.** Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје **4 круне годишње, а на три месеца 1 круна.**

Најлакше се претплаћује **поштанском упутницом**

Нови претплатници који одмах пошљу своју претплату **за прву четврт 1910 год добијаће све до краја овог месеца бесплатно лист**

По решењу управе, лист се ником не сме давати на вересију.

У Новом Саду, децембра 1909.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“

Морал у политици.

Истина је, да у политици имаде мн го присташа оно макијавелистичко начело, да „цел освештава средство“. Али је познато из политичке историје, да су тим геслом политичке странке у стању биле само тренутне успехе постизавати. А зна се и то, да онај, који солидно гради своју будућност, не сме ради тренутног успеха жртвовати све Своју част, свој понос, свој морал. То још у много већој мери стоји за политичке странке Особито за политичке странке, које мисле, да су позване, да определе правац развитку државног живота, које о себи говоре и пишу, да су оне онај стожер, око којега треба управо да се окреће државни живот и да су једино позване, да покажу народу земљу избављења.

Солидност и морал, љубав према истини. и поврх свега тога поблеса јесу потребности, без којих велика политичка странка не може постићи знатније и трајније успехе

То је тако опће признат ствар, да о томе није нужно на широко и на дугачко говорити. То сваки зна, ко прати јавне ствари и који макар само и као посматрач учествује у политичком животу.

У српско хрватској коалицији не видимо ни једно од споменутих својстава. А још понајмање видимо тачног опредељеног политичког правца и програма. Час иду с Пештом против Беча, час обратно. Док су били у љубави с Мађарима претеривали су. Ишли су дотле, да су јавно говорили и проповедали, да народносна борба нема никаквог смисла А против Беча ударали су јаче, него сва мађарска независњачка странка.

А када се са Мађарима посвадише још су јаче почели претеривати у сасвим противном правцу. Бацали су на Мађаре дрвље и камење.

У Фридјунговој парници чинили су такове политичке изјаве, да с њима и сам Луегер може бити потпуно задовољан. Идеје о „Великој Аустрији“ била је полазна тачка њихове одбране.

Види се јасно, да су се хтели акредитирати у Бечу. Можда им је то и пошло за руком и можда су уверили оне у Бечу, да су они једини „лојални“ елеменат. Да су они онај квасац, из којега треба да се замеси „тријализам“ у оквиру хабсбуршке монархије

Разуме се, да су том приликом указивали на нас, српске радикале.

То је учинио Полит, а у још јачој мери њихов „крунски“ сведок Загорац. Овај је сасвим независно рекао и заклетвом потврдио, да „нелојалне“ треба тражити међу Мађарима и српским радикалима. Они, чланови српско-хрватске коалиције, они су лојални. А то значи лојални по бечком схватању.

Ми нисмо хипокрите. Не проповедамо „мир и слогу“ по сваку цену и у свима приликама. Странке, које имају различите програме, не могу се зауставити у остварењу својих програма само позивом на „мир и слогу“.

Али има један моменат, који се ни у политичкој борби не сме изгубити из вида.

А то је морал.

У политици без моралне основе могу се додуше неки успеси постићи, али су ти само тренутни. Тамо, где се води озбиљна борба за будућност народа, не помажу махинације

Ми смо већ од почетка сузбијали најенергичније све нападаје, који су управљени били на то, да се докаже нелојалност српског народа или ма и најмањег дела његовог. И нисмо гледали на то, да ли су ти нападаји намењени радикалној странци или којој другој политичкој групи Једнако смо одбијали те нападаје и у сузбијању навале нисмо изгубили из вида

ПОДЛИСТАК.

ПРОПАЛЕ НАДЕ.

(Цртица.)

Вече се спуштало Сунце бацаше своје ватрене зраке последњи пут на земљу и опрашташе се са свим, што је на овостраном свету. Тихи ветрић духаше, а гране зелена дрвећа лелујале се, те изгледаше, као да се клањају сунцу, своме добротвору, који их оставља. Небо се на западу још мало црвенило... По небеском простору облаци су полако пловили. Мирис различитог цвећа ширио се на све стране и ваздухом би пролетела само по која бубица, захукана, као да се на то место никад више неће вратити.

Човек у таким приликама престане да мудрује. Он почиње да се диви небу, сунцу, месецу, звездама, облацима и усхићење целој васиони. Он почиње да размишља, али види, да није кадар на чисто изаћи и онда почиње да верује

На малом брежуљку код манастирске шуме лежкарио је младић осредњег стаса Лице му је било сухо, као и тело што му беше. Очи смеђе и мало упале. Нос обичан и правилан, а чело мало набрано. Он је лежао на леђима и гледао у небо У мисли се задубио и будан сањао чудне снове. Њему се учини, као да и он путује са облацима заједно далеко у бесконачност... и да одозго гледа свет, па му се диви и хтео би га чисто рукама загрлити и казати: Све ми је мило и драго!

Младић се био занео лепотом природе. Он ништа не слушаше, нити осећаше, што је на овом свету око њега; он није никога од путника видео, а ставом близу њега пролазиле су многе жене и разговарајући се ишле у манастир. Он их није могао видети и чути, јер мисли његове беху далеко. Он је на том брежуљку сам био, али у мислима не беше сам. Он је имао велико друштво — целу природу. Груди његове јако се надимаху, а он непрестано размишљаше...

На једном забруји звоно са манастирског звоника и младић се трже из својих сањарија и дубоко уздахнувши устаде са земље и пође у манастир. Уздах беше болан, као да је нешто велико изгубио. Он се упути у манастир, јер је знао да то звони на „бдење“. Путем је мислио нешто неодређено, а кад стиже до манастира застане мало. Шта да каже? Кога да потражи, кад никог не познаје! Кога да моли? Он се питаше подуже тако и после решен уђе у манастир.

„Кога тражите?“ зачу се глас неке женске, сигурно куварице.

Младић се трже и стаде као укопан. „Ја . . госпођо . . . тражим господина игумана!“ — рече он мало отежући.

„Овде нема игумана!“ — рече куварица и оде. Младић пође одмах за њом и хтеде је зауставити, али она се више и не осврташе Он стаде и не знађаше, куда ће сада. Наде његове већ су почеле малаксавати. Чело његово још се више набра, а усне почеше мало да дрхћу. Он, који овај свет тако воли, који није никога увредио, да тако рђаво свуда пролази. Он се окрете брзо и пође, али у тај мах повиче неко: „Стој!“ Он се окрете, да види ко га виче и види једног калуђера средњих година, где му се приближује

„Но, шта ћеш ти овде?“ запита овај строгим рапавим гласом

„Ја, господине оче.. молим да ме примите за ђака . сиромах сам.., имам три гимназије, родитељи су ми умрли... знам нешто и појати и ..

„Ти да будеш калуђер?!!“, продере се отац калуђер. „Како само изгледаш, вупабатино јална, ради, па ћеш имати леба. Марш напоље из манастира!.. Гле ти, обешењака, да га ја храним“.

Младић није веровао својим очима и ушима . Калуђер беше отишао, а он остаде сам као укопан не могавши да се макне с места Он се томе није надао... Калуђер му беше идеал, светиња, па је хтео и он то да буде, а гле сада?!

Он се окрете и оде полако сломљен из манастира. Тежње његове беху пропале. Он се сети последњих речи свога оца: „Сине мој, буди истрајан у раду!“.

Оде у шуму. Ишао је, лутао је и опет се удубио у мисли, али оне беху црне. Он се осећаше осрамоћен и увређен и не хтеде из шуме изаћи. Ноћ се већ спустила и тамним крилима својим прегрлила земљу и све што је на њој. Младић непрестано иђаше, луташе.., али ни сам не знађаше куда.

Ђ.....

општи српски интерес и нисмо узимали обзир на чисто партајне интересе.

Тако смо радили и поступали, јер је тако диктирало политичко поштење, општи народни интерес и морал.

Но шта видимо код наших политичких противника?

Они заборављају на опште народне интересе и ништа их се не тиче, ако неко укаже на радикалну странку, дакле на велики део српског народа, као на политичку групу, која је нелојална.

Тужитељи у Фридјунговој парници ни једном речи нису протестовали против неоснованих сумњичења сведока Загорца. Они су ћутали, а у процесима ћутање значи признање и одобравање. Они су потпуно задовољни били тиме, што је Загорац њих прогласио лојалнима, а што је нама — радикалној странци ударио на чело жиг нелојалности, то их се ништа није тицало.

Не пишемо ово зато, што смо се уплашили од Загорчевих сумњичења.

Наш је рад отворена књига за сваког. Ту нема ничег сумњивог. Као што би сасвим равнодушни остали да нас је Загорац похвалио, тако нас се ни његова клевета не дотиче.

Али смо морали указати на тактику самосталске странке и српско-хрватске коалиције и морали смо изнети очај недостатак у моралу њихове политике, који се у сваком њиховом предузећу примећује. И у нападају и у одбрани једнаки су. То јест, једнако себични, тесногруди и без — моралне основе.

Нови Сад, 17. децембра.

Политичка криза у Угарској. Данас ће вођа независњачке странке, Јулије Јуст, изићи пред краља. Јуст ће пред краљем обележити становиште независњачке странке и изнети услове, под којима би независњачка странка склопила са Лукачем владу. После Јустове аудијенције за дан два ће се одлучити, може ли и хоће ли доћи до споразума између Лукача и независњачке странке, а тиме би била решена и криза или ће Лукач, а можда ко и други, морати да удари другим путем.

Лукач, као означени министар-председник, саветовао се јуче још и са Аладаром Зичијем, председником пучке странке. Тако је, дакле, завршио своја саветовања са председницима свију мађарских странака. Лукача ће краљ примити у аудијенцију пре Јуста. Том приликом ће Лукач подробно известити краља о свима својим преговорима.

Из кругова независњачке странке се чује, да још увек има великих и спорних тешкоћа у ствари споразума између Лукача и независњачке странке. Независњачка странка ни у ком случају неће да одступи од својих захтева, од свога економског програма: самосталне банке и самосталног царинског подручја. Хоће ли у Бечу пристати на то, то је још велико питање.

Краљ по свој прилици данас још неће одлучити. И Лукач ће остати још у Бечу, да саслуша краљеву одлуку.

Прилике у Босни.

Сарајево, 14. децембра.

I.

У серији мојих чланака „Политика босанских Срба“ ја сам тачно изнио овдашње наше прилике. Моја прогноза била је сасвим тачна. „Велеиздајнички“ процес у Загребу, Фридјунгов у Бечу и догађаји последњих дана дали су ми право Ви нисте примјетили, да је Загорац као сведок у Фридјунговом процесу казао и ово: у коалицији се дебатовало дуго о декларацији да се Босна и Херцеговина присаједини. Самосталци у коалицији не само да не одбише a priori такав разговор него уђоше и у опширну дебату. Резултат те дебате био је — по сведочанству Стјепана Загорца овај: самосталци **за сада** не могу пристати на декларацију коалиције (као целине,) да се Босна и Херцеговина присаједини Хрватској, јер њихови људи у Босни нису још сондирали терен за то“. Наравно је да се ово важно и значајно сведочанство није тамо код вас примјетило — али ми, чије се ко же у првом реду тиче, ми смо врло добро запазили и процијенили важност Загорчева сведочанства. Наравно Загорац се није упуштао у детаље; да се упустио можда би чули још интересантнијих ствари. За нас је главно, да присутни у суду прваци самосталне странке нису ни једном јединим речи устали да демантују Загорчеву изјаву на суду, који је под заклетвом говорио. Дакле? . . Загорац је истину казао.

Ако се сјећате, суштина свих летошњих мојих чланака била је у главном осуда самосталне политике у Босни, осуда несрпског писања Прибићевићева писара Омчикуса у „Српској Ријечи“ и стварања Велике Хрватске. Загребачки „Србобран“ није покушао да одговори на ових мојих тринаест питања. Два пут сам га искао — али он је мудро ћутао јер иначе оде му Омчикус из Сарајева. Управо случајним (?) стицајем прилика босанска влада допушта „Србобрану“ слободан улаз у Босну. Било је међу нама млађих неколико, који су до тога дана сумњали у наше тврдње, али чим је босанска влада прешла Рубикон — онда су и највећи скептичари међу нама били на чисту. Поготово онда, када је „Застави“ и на молбу потврђена забрана . . . И слепцима је било јасно колико је сати. Од тога момента сви смо били на чисту.

Г. Прибићевић је видео, да је Шандор обрао бостан. Пошаље му одмах у индат др. Пелеша, адвоката из Мостара и брата бившег куеновца, сада самосталца др. Д. Пелеша Самосталци у Мостару (има их свега тројица: Пелеш, Иванишевић и Петковић) покрену своји лист „Рад“, који се у првом броју — иако је био „без програма“ борио да XVI. корпус остане у Мостару... Сва независна српска штампа од „Заставе“ до „Мусавата“, од „Самоуправе“ до „Политике“ једногласно је осудила овај измеђарски „српски“ лист који се на жалост штампа ћирилицом. Једани „Србобран„ и његов прирепак „Српска Ријеч“ имадоше смјелости да поздраве и похвале овај самосталски лист.

Зашто?

Врло јасно. Требало се са два фронта борити против народа српскога православне и муслиманске вере, који је противан присједињењу Босне и Херцеговине Хрватској, и коме није свеједно звати се Србин или Хрват Требао је ауторитет једног Прибићевића и његова органа, требала је и сарајевска филијала — па ипак, — шипак .. „Ауторитети“ се пољуљаше изгубише код нас и оне последње незаслужене логоре. Така је судбина Ма ко се дрзнуо устати против српских народних интереса, ми ћемо њега по глави, па ма звао се тај и господин Светозар Прибићевић Јакако. Код нас Босанаца нема завијања и обилажења. Као што смо ми искрени, тако желимо да је и према нама свак искрен.

„Рад“ је као и Шандорова „Ријеч“ одмах устала против Шерифа Арнаутовића. Ваљда им је жао, да овај честити политичар и поред свих увриједа са стране самосталаца, још увијек заговара братску слогу Срба православних и муслимана...

II.

Радило се, дакле, свјесно и по удешеном плану. Морао се према Загорчевом сведочанству „сондирати терен“, да и оно шкакљиво „за сада“ код самосталаца наших и ваших сасвим отпадне и да братија тражи присаједињење Босне и Херцеговине Хрватској. Они су се при томе страшно користили нашим домаћим јадима. Данас случајно излазе у Босни и Херцеговини једино два „независна“ српска (?) листа — Шандорова „Ријеч“ и Пелешев „Рад“. Уредници тих „српских“ листова, који бајаги говоре у име нас Босанаца и Херцеговаца, јесу сами Личани — самосталци, Прибићевићеви писари: Омчикус Шандор, Вељко Петровић, Данило Димовић и др Пелеш. — Зар није дрско да се ови људи, који једва да су код нас 3—4 године усуђују фалсификовати вољу нашега народа, и то само зато, јер је тако удешено, да су они данас једини уредници српских листова, а као такови и донекле представници српскога народа? Је ли то случајно тако испало?... О томе би могао да прича Шандоров покровитељ Сингер, уредник „Петер Лојда“ и — Иван Васин Поповић из Сарајева. Независни листови „О аџбина“ и „Народ“ пропадоше. Све стране новинаре, који нису самосталци, похапсише и протјераше за увијек из Босне и Херцеговине. Остадоше само самосталци, који су толико дрски, да себи уображују, да они могу говорити у име српскога народа у Босни и Херцеговини. Ако ово није врхунац политичке покварености, ми не знамо шта је.

Па како је то могуће? — питаћете ви, која нисте упућени у наше најинтимније прилике. Могуће је, јер је „Српска Ријеч“ акционерско друштво, а не орган једне организоване партије, а „Рад“ је лист њих тројице из Лике Па и поред свега тога акционери и управни одбор „Српске Ријечи“ бацају сву одговорност на слабачка Шандорова леђа, а овај се опет сакрива за Прибићевићев и за ауторитет сам сталско-хрватске коалиције. Таки је сад земљ. Старији наши људи тешко ће се наканити да устану против једне „популарне“ политике, иако је та политика у опреци са народном мисли. Дакле, за писање „Српске Ријечи“ одговара само редакција и они, који таку редакцију подржавају. То ће трајати до избора за босански сабор. Чим се проведу избори, српски ће народ у Босни и Херцеговини имати свој орган И то кроз врло кратко вријеме. Или ће „Српска Ријеч“ прећи у народне руке — а у том случају фркнуће Шандор и остали писарчићи из уредништва, и постати званични орган — или ће се покренути други лист, против „Српске Ријечи“. Трећег изласка нема и не може бити. Наши старији су вољни да се ратосиљају Омчикуса, само изгледа, да немају повјерења у дра Јефту Дедијера, који је као кандидат нас млађих био предложен за уредника, али под условом, да се метлом прочисти цијела данашња редакција. Управни одбор Српске Дионичарске Штампарије, као власник листа, још увијек тражи подеснијег и искуснијег новинара, по могућности Босанца за уредника. Ако они буду овако дуго тражили, наћиће се врло брзо пред свршеним чином. Мораће се или поклонити, или уклонити...

Због испада „Српске Ријечи“ и неурачунљивог Шандора Омчикуса, ми смо опет претрпели грозан пораз у трговачкој обртничкој комори, гдје ћирилица није ни споменута. Због тих испада, који се сваког божјег дана обнављају у „Српској Ријечи“ — ми смо данас потпуно изоловани. Против нас је свак, влада, католици, јевреји, а ено и понеки муслимани, чланови организације... Ако овако буде потрајало, Шандор ће бити шеф новог пресбироа, који сада оснива босанска влада. Тако је то, када су, на жалост, данас на истакнутим мјестима (уредници) људи, које ништа не везује за ову нашу земљу, а који су дошли овамо да стварају Велику Хрватску с благословом господина Светозара Прибићевића и велике господе у коалицији, која је сад ближа Бечу него икада.

Ми смо се налазили много пута у врло тешким кризама, кад нам је кућа над главом горјела — али теже кризе од ове садашње нисмо никада имали. Прије смо се борили против владе и владиних мамелука отворено и неустрашиво, не бојећи се жртава.

А данас?...

Данас се морамо борити против својих лажних пријатеља, који су, на жалост, стекли популарност на другом пољу и који су као неки „ауторитет“ Дужност је свих српских поштених листова да добро промисле о овим невољама нашим и да нас

у нашој тешкој и неједнакој борби помогну. И то, што прије, док не буде касно...

—ић

Политички преглед.

Оставка великог везира Велики везир турски, Хилми паша, поднео је султану оставку на своме звању. Опће је мишљење, да је великог везира нагонио на тај корак одбор младотурске странке. А зашто, о томе се разно нагађа. Султан још није одлучио, да ли ће оставку великог везира уважити. Ну зато се већ спомињу политичари, који би заменили Хилми пашу. У првом реду се спомиње турски велики посланик у Риму, Хаки беј, који би имао образовати нову турску владу. Даље се спомињу: султанов зет Ферид, турски велики посланик у Лондону Тефик паша и председник сената Сајид паша.

Енглеска и Немачка за смањивање војске Енглески лист, „Дели Телеграф" доноси извештај свога берлинског дописника, по коме изгледа, као да се Енглеска и Немачка већ споразумеле, да смање своје оружане силе. По томе извештају, др. Павле Рорбах, професор насеобинске економије на трговачком свеучилишту у Берлину, написао је у свом листу „Дајче Азијатише Цајтунгу" врло занимљив чланак. У томе чланку проф. Рорбах пише: Дозвола у Багдаду, што ју је недавно Енглеска добила за пловидбу по Тигру и Еуфрату, с правом се сматра као почетак одлучног продирања енглеске моћи од Перзијског Залива према Месопотамији. Против тога је становништво протестовало многобројним брзојавима у Цариград, али турска влада је службено обавестила сабор, да би које му драго опирање било узалудно. Шта је наједном променило држање турског царства? Морала је то бити чињеница, да је турска влада знала, да је енглеско-немачки споразум у питању наоружања већ готов. У смислу овом садашња основа за немачке поморске градње, неће бити изведена, јер се у меродавним круговима веома радо посматра могућност олакшања трошкова за мрнарицу споразумно са Енглеском. И баш за то, да олакша споразум, Немачка је с правом пожртвовношћу одстранила све, што би Енглеској могло сметати у политици продирања у Месопотамији. Осим тога и последњи преговори познатог енглеског финансијера и благајника краља Едварда, сира Ернста Касела, вођени недавно у Берлину ради сарадње Енглеске при основи багдадске железнице, беху плод новог држања Немачке".

Позив.

Чланови средишњег одбора српске народне радикалне странке позивају се у седницу, на којој ће се расправљати важни текући послови. Седница ће бити у Срем. Карловцима у суботу 19. децембра 1909. (1. јануара 1910.) год. у 2 сата по подне у гостионици код „Кир Мите".

У Срем. Карловцима, 16. (29.) децембра 1909. год.

Др Ђорђе Красојевић
председник.

Вести из места и са стране.

Црногорска пошта у служби црног Томановићевог кабинета.

У Црној Гори тиранија и безвлашће отима све већа маха. У листовима читамо ово: Поп Брајовић из Белопавлића отишао је на пошту, да пошље новаца својем сину, који свршава своје науке у иноземству. Поштански чиновник није хтео да прими новац од старог пароха и да их пошље сину овога. Стари парох оде да се поту жи управитељу поште, а овај се осече на њега: И вами и сваком оном, који има деце у школама на страни, а нарочито у Србији, забрањује се најстрожије свако опћење са том вашом децом. Не само што нећемо примити новце да им шиљемо, већ ни писма нећемо примати. И управитељ поште рече још, како су та деца издајице своје домовине и родитељи њихови морају раскрстити с њима. Сиромах стари парох морао је да иде чак у Котор и оданде да пошље свом сину тр шка. Овоме не треба ни речи.

Још нешто о убиству Карпова.

Познато је, да је петроградски полицајни шеф Карпов, онога вечера, кад га је бомба Воскресенскога разнела, хтео да похвата неке револуционаре Да то спречи, Воскресенски, као велики поузданик Карпова, а уједно присталица револуционара, подметнуо му је бомбу, која га је раставила са овим светом Сад јављају из Петрограда, да је Карпов био врло кратковид човек. Генерал Герасимов сумњао је, да ће се Карпов на челу политичке полиције моћи одржати, а кад падне онда ће он Герасимов већма да отскочи. А Карпов је предузимао вратоломна подузећа само зато, да постане генералом. Зато је и платио главом Сад ће на чело политичке полиције доћи Котен, који је познат са крутости и силеџијства, па се од њега надају да ће наместити ребра дивљим револуционарима и укротити их.

Ретка учитељска свечаност у Сомбору.

Из Сомбора добијамо ове редове: Стеван Арсеновић српски народни учитељ у Сомбору навршио је 1. септембра т. г. 42 год. тешке учитељске службе Годину дана провео је у Руми, а свих 41 г у Сомбору у сзима разредима. По својој молби је умировљен уз признање министра просвете и свију наших авт. власти за дугогодишњу ревну и узорито отправљану учит. службу. Школски Савет је одликовао га похвалном дипломом и ишта ће му се свечано предати сад у недељу 20. дец. у 11 сати у свечаној седници месног школског одбора у којој су позвани сви учитељи без разлике вере и народности, све који предаје, а члан одбора, професор Св. Берић је одређен да држи поздравни говор. Остареле учитељ Арсеновић у жива опште уважење у месту. За све време свога учитељевања никада није тражио допуста, нити је имао с киме спора. Власти је своје поштовао и свагда тих и благ био, а тактичан у свему. 16 год. је предавао цртање и краснопис, на препарандији сомборској Његови некадашњи ђаци су многи угледни људи.

Један захвалан ђак.

Дошла му главе.

У Паризу је изазвало велико изненађење ухапшење Марије Туре, која је била запослена у једној од највећих париских трговина. Ова ванредно лепа женска проводила је љубав са многим вештацима бине и придевала је себи сваки час друго име Тако се самртно заљубио у њу вештак Годарт и гонио је непрестано да склопи с њиме брак Она о томе није хтела ни да чује, а како је он непрестано наваљивао, одлучила је да га се отресе. Набавила је отрова и послала драгану, у писму нагласивши, да је то антипирин. Како је овај често патио од главобоље и узимао антипирина, то му се није ништа сумњивим та пошиљка учинила, већ се јако обрадовао пажњи своје драгане. Кад је први пут опет добио јаку главобољу, употребио је те прашкове и они му дођоше главе. Случајно је нађено њено то писмо са којим му она шиље те прашкове и с тога се посумњало да је умро природном смрћу. Суд одреди да му се мртво тело извади из гроба и да се пара. Та да је утврђено да је отрован. Она је одмах затворена али пориче, но све околности сведоче њен злочин. Тврди, да је речене прашкове купила у једној апотеци и мора да се апотекар збунио и помео, али не уме да наведе апотеку, у којој је речене прашкове купила.

Убијство бугарског митрополита Методија

Има више од годину дана како су егзархисте из Охрида и околине повели огорчену борбу против тамошњег бугарског митрополита Методија, који се ни сам није устезао да пооштри сукобе са својом паством. Неколико пута је долазило у тој борби до бурних демонстрација; охридски бугараши слали су тужбу за тужбом у Софију и Цариград тражећи, да им се пошље други митрополит, пошто су Методија изобличили као дефрауданта и неморалног човека. Али се егзархат непрестано устезао, да повуче Методија, тако да су раздражени охридски бугараши пре кратког времена покушали, да сами протерају свога митрополита, што би им, без сумње, и пошло за руком, да Методију није послато у помоћ читаво одељење аскера. Међутим, сада је тој борби дошао крај. Онномад, у петак наноћ нађен је митрополит Методије мртав у купатилу солунског хотел „Коломба". Тек што је вечерао митрополит је хтео да се окупа и ушао је у малу загушљиву собицу у којој је купатило. Како по свему изгледа, њему се смучило тек што је ушао у воду. Одмах је пошао вратима, али је једва допро до њих и ту се срушио онесвешћен. — Један хотелски момак чуо је јечање из купатила и потрчао по митрополитовог секретара, али кад су њих двоје стигли поново пред купатило и развалили врата, митрополит Методије био је већ мртав. — Није утврђено, да ли је умро од капље у срцу или од излива крви у мозак.

Кука избацују из друштава.

Одбор у Кодњу изрекао је, да Кукови докази о открићу северног пола нису довољни. Сад свако оно научњачко друштво, које је било изабрало Кука за почасног члана, жури, да то чланство одузме од њега. На то је Кук свакако рачунао, зато се уклонио, те нико не зна сад где је. Лакше му је сносити бруку кад се уклонио са очију света, и сноси ће је без велике главоље већ и зато, што му је упалило што је хтео. Он је преварио цео научнички свет, а док му превари не уђоше у траг, накупио се силних пара, те неколико стотина хиљада долара. У колико је у првим мах изгледало да је Кук открићем северног пола осветлао образ себи и свом американском роду, у толико му је сад образ поцрнио. Хоће ли се Кук још икад појавити? Какав је данас свет, тешко да неће.

Забава.

Српска Чурушка Трговачка Омладина приређује на други дан Божића 26. децембра 1609. (8. јануара 1910.) забаву с игранком и позоришном фредставом у дворани Данила Стојадиновића.

Брзојави „Застави".

Стигли 17. децембра.

Политичка криза.

Будимпешта. Лукач је у 10 сати примљен од краља. Аудијенција његова трајала је сат и по. Јуст иде у 11 сахати у аудијенцију. По полузваничним извештајима цел аудијенције Јустове је, да се састави изјава владе која садржи у себи успостављање самосталне банке.

Одговорни уредник: Константин Брадваровић.

Изјава.

На допис у 268. броју „Србобрана", под насловом: „Radicalia", ипак, — поред свега тога, што сличне дописе у „Србобрану" игноришем, — хоћу да изјавим следеће:

Нисам рад, да ми се нешто придаје, што ми не припада, па с тога изјављујем, да нисам писац нотице у „Српскоме Одјеку", која се односи на избор проте и пароха митровачког.

Нисам под ничијим упливом. Штогод чиним, чиним из чистог сопственог уверења. Немам да се бојим, да ме могу „обријати".

Да др. Рокнић не воли алкохолике, истина је; а ко су алкохолци, то ће најбоље моћи посведочити потрошарински уред у Митровици, код којега баш та господа, из чије кујне потиче тај допис, пун сурових простаклука, стоје у највећој рубрици а ни „Зелено дрво" не би им могло ускратити одличну диплому, у томе погледу, а најглавније је то, што им тај допис, баш у истини, заудара на ракију, јер су га писали у мамурлуку свога тоталног пораза у Митровици, — у свакоме погледу.

А када бих ја против те господе изнео што знам из њиховог приватног живота, далеко би се осврталн

У свези с тиме, хоћу да изјавим и то, да нисам писао ни онај допис у „Застави", с потписом „скупштинар", те молим оне, који се осећају погођенима тим дописом, да ме поштеде од својих погрда.

„Ком је пчела за клобуком, нек се маша руком!"

У Митровици, 11. (24) децембра 1909. год.

Јован Удицки
срп. нар. учитељ.

Српско народно позориште.

(Ред позоришних представа.)

У четвртак, 17. (30) децембра овде се дамнаести пут **„Сеоска лола“**. Позоришна игра у 3 чина, с певањем и играњем, написао Е. Тот, за српску позорницу удесио Стеван Дескашев, музика од Д. Јенка (Г. Милутиновић, члан кр. Српског Народног Позоришта у улози „Сеоског лоле“ као гост) (Ван претплате.)

У суботу 19. децембра (1. јануара) с новом поделом улога први пут: **„Ромео и Јулија“** Трагедија у 5 чинова, написао В. Шекспир, с енглеског превео др. Лаза Костић, за српску позорницу удесио А Хаџић. Г. Д Милутиновић, чан Српског Народног Позоришта приказује Ромеа као гост. (У претплати)

У недељу, 20. децембра (2 јануара 1910): **„Краљевић Марко и Арапин“**. Историска слика у 5 чинова, с певањем и играњем, написао Веља Миљковић, музика од Ф. Гала. (Дневна представа за народ уз обаљене цене у 3 сата после подне.) (Ван претплате.)

Вечерња представа: **„Крајишкиња“**. Слика из сеоског живота у 3 чина, с певањем и играњем, написао П. Крстоношић, за позорницу удесио А Хаџић, музика од Х. Дубека (Ван претплате.)

Трговина.

Нови Сад, 17. децембра 1909. године

Пшеница прве каквоће стара 27 к — до 27 60 п
Пшеница нова 26 к — п до 26 к 40 п.
Пшеница средња 26 к — п до — к — п
Пшеница лакша — к — п до — к — п
Наполица нова — к — п до — к. — п
Јечам нови 13 к — п до — к — п.
Зоб нова 14 к — п до 14 к 80 п.
Кукуруз у зрну нов 11 к 20 п до 11 к 40 п
Кукуруз у клипу нов — к — п до — к — п
Маст 164 к — п до 168 к — п.
Сланина 166 к — п до — к. — п
Сланина паљена 166 к — п до 168 к п.
Пасуљ 21 к — п до 22 к — п
Лањик 18 к — п до — к — п

Свињи угојени тешки 110 до 114 п.
Свињи средњи 104 до 110 п
Свињи лаки . . . — до — п
} кила

Теоци — — по кили.
Овци пар 34—36 кр. пар
Јагњци — — по пару.

сва ова 100 кила

*

Стање воде под Новим Садом.

16. децембра било је	2·57
17. децембра било је	2·64

Изашао је

„РАД“

српски народни календар

за 1910. год.

Календарски део израђен је као и прошлих година, а пазило се нарочито на српске светитеље.

У забавном и поучном делу календара има:

Народна политика: Да проширимо радикални програм, од Јаше Томића. — *Мисли српских песника.* — *Народни борци: Др. Жарко Миладиновић* (са насловним сликом). — *Песма*: Та знају они, од Змаја Јована Јовановића. — *Приповетка*: Свашта у свету, приповетка из српског народног живота, од Ј. Т. — *Из српске прошлости*: Стеван Драгутин Немањић, српски краљ, названи краљ сремски, од Милана Недељковића. — *Народне песме*: Српске народне песме из пиротског округа Скупио Љубомир В. Јанковић, учитељ — *Из српских крајева*: По Косову пољу. Самодрежа и Звечан. Из Срданових путничких бележака — Манастир Горњак (са сликом), од Мих. Ст. Ризнића, учитеља — *Народна просвета*: Просветом јача народна снага, од Мите Клицина. *Поуке за народ*: Пољопривредник у одбрани против туберкулозе (сушице), од Јаше Јањића. Закони, које ратар треба да познаје, од Н. Теодоровића. — *Приповетка*: Ава и Вака (из живота америчких Срба), написао М. Косовац. — *Народно здравље.* Нервоза у народу, од дра Живка Продановића. — *Чика Јова српској деци*: До сада нештампане песме Чика Јовине са сликама, које је цртао песник. — *Парница због велике издаје. Описи слика*, међу њима животопис Шерифа Арнаутовића, муслиманског вође у Босни и Херцеговини. Вашари Поштанске пристојбе. Огласи.

СЛИКЕ. Насловна слика: Др. Жарко Миладиновић. — Парница због велике издаје: I. 53-ца оптужених Срба, II. бранioци оптужених радикала, III. зграда судбеног стола у Загребу, IV. војни затвор у Загребу, V. судница у парници због велике издаје.

Осим тога још око 30 разних савремених слика и ликова из нашег и страног света. Има слика о крилатицама, ваздушним бродовима и о северном полу.

Календар „РАД“ штампан је на лепој хартији у формату највећих наших календара, а износи преко 8½ штампаних табака.

Цена му је 80 пот. (40 новч.)
са поштарином 1 круна.

Препродавци имају рабата **33⅓** или сваки трећи календар, но поштарину плаћају они који поручују.

Поруџбине треба упутити **Српској манастирској штампарији** у Карловце (Срем).

ТРГОВИНА ШПЕЦЕРАЈА

Јована Бурмаза

у Земуну

потребује ПОМОЋНИКА, који 2—3 године сервира а да говори потпуно српски немачки и мађарски. 1792 1—1

НАТЕЧАЈ

Код даљског властелинства

у Даљу

има се од 15. јануара 1909. по рим.

попунити место

помоћног благајника

(подблагајника) као и место

једног ишпана.

Особе квалифициране за та места нека се до горњег рока особно код потписане управе пријаве.

Управа
властелинства даљског

1790 2 3

МОКРЕЊЕ У КРЕВЕТУ.

Спречавање одмах гарантује се. Извешће бесплатно. Означење старости и пола. Изврсних захвалница. Лекарски препоручено.

Institut „SANITAS“
VELBURG P. 305. Bauern.

1401 27 60

Steckenpferd

Сапун од љиљанова млека.

Најблажи сапун за кожу као и против сунчаних пега.

Добија се свуда.

225 40 40

Микин и Стојковић

Централа: у Новом Саду.
Филијала: Стара Пазова

Главна улица бр. 2, преко пута владичиног двора.

Телефон број 133. — код *„Тигра“*.

велика шпецерајска и деликатесна трговина

препоручују своје богато стовариште *брашна, разноврсног сапуна, праве гром-есенције, илава камена, рафије и најбоље гуме за калемљење, најфинијег зејтина за јело*, велико стовариште шећера, кафе, пиринча, крупна, и ситна грожђа, бадема, лешњика, смокава, шампањца, домаћег и француског коњака, рума и ликера, *велико стовариште минералних вода*, сваковрсних *боја* за кречење, *лака* за патосе, *фирнајса* и *немзле*, и све остале у овој струци спадајуће робе.

Пошто смо у свези са првим и највећим светским извозним трговинама и творницама и с тиме нам је могуће и цене тако јефтине ставити, да се код нас свагда свежа и најбоља роба по најјефтинијим ценама добити може *на велико и на мало.*

Сваком нека је из своје сопствене користи препоручено, да се за набавку робе обрати *на велику шпецерајску трговину* 268 18—52

Микина и Стојковића
у Новоме Саду
и у Старој Пазови.

Послуга брза и тачна. ○○○
○○○○ Роба увек свежа.

ДУШАН С. МОНАШЕВИЋ

У НОВОМЕ САДУ, курчинска улица број 23., у сопственој кући преко пута од браће Мирослављевића

Трговина мушке и женске моде, мушких и дечјих шешира и цилиндера, галантеријске кратке и плетене робе НА ВЕЛИКО (en gros) **и НА МАЛО** (en detail)

Част ми је известити своје поштоване муштерије, пријатеље и познанике како из места тако и са стране, да сам услед знатног повећања своје радње као и услед увођења продаје

на велико (за трговце)

куповањем много већих количина робе из првих непосредних извора дошао у тај пријатан положај, да робу много јефтиније набављам те да својим поштованим муштеријама, пријатељима и познаницима омогућим што јефтиније подмиривање њихових потреба. С тога сам решио, да од 15. августа о. г. сву у мојој радњи налазећу се робу уз знатно снижене цене продајем и молим, да се о томе свако лично код мене у радњи увери.

Нарочито обраћам пажњу родитељима наших ђака, да се у току школске године користе том јефтиноћом, те да потребе за своју децу код мене изволе подмирити.

Уједно молим Србе трговце из околине, да ме у том савесном подузећу потпомогну.

С поштовањем **ДУШАН С. МОНАШЕВИЋ**

1065 21

Готова је и разашиље се

!ПРОСВЕТА!

КАЛЕНДАР ЗА СРПСКЕ СВЕШТЕНИКЕ, УЧИТЕЉЕ И НАРОД.

Сваки Србин, кога интересује црква и школа, треба да набави овај календар; у њему се садрже уредбе (закони) црквених и школских власти, и дужности свештеника и учитеља.

Цена 60 пот.

Препродавцима дајем највећи рабат.

ИЗДАВАЧКА КЊИЖАРНИЦА
МИЛАНА ИВКОВИЋА
Нови Сад (Ujvidék).

1726 15 20

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.